

Theologiae Moralis Super Decalogum Seu Decem Dei Præcepta Pars ...

Tractatus V. Ad Præcepta II. Tabulæ De Delictis Contra Justitiam, Seu
Injusta læsione Proximi in Bonis Animæ, Vitæ seu Corporis, Famæ,
Fortunæ & c. Ac Restitutione Inde Debita

Sporer, Patricius

Salisburgi, 1713

Sectio I. De homicidio ex justitia publica.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-60167](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-60167)

tuor casus inferuntur & assignantur à Doctoribus, quibus licet hominem occidere absque peccato. I. Mandato DEI speciali. II. Lege publica, & ministerio iustitiæ. III. Bello justo. IV. Defensione propria inculpatæ tutelæ.

Quoad primum de speciali mandato, & Instinctu DEI occidendi seipsum, vel alium: Certum est, DEUM, cum sit absolutus Dominus vitæ, & mortis, sicut potest præcipere homini occidere seipsum, vel alium, prout præcepit Abrahamo occidere proprium filium; ita tunc hominem posse, & debere obedire: At verò tale mandatum, vel instinctus talis nunquam præsumi debet, nisi de eo certissimè, & absque ulla tergiversatione constaret, ut latè docet D. August. *ibid.* c. 26. Ubi sanè diabolus plurimos sæpè miserimè decepit, ut ex historiis etiam nostris Chronicis, & experienciâ nimis notum est. De reliquis ergo strictim agendum erit quatuor Sectionibus. I. De homicidio ex iustitia publica. II. De homicidiis in bello justo. III. De homicidio per defensionem inculpatæ tutelæ. IV. De homicidio in duello saltem aliquando licito.

SECTIO I.

DE

Homicidio ex Iustitia publica.

SUMMARIUM.

3. Licitum est occidere malefactores.
4. Quando eorum delicta ita merentur.
5. Idque auctoritate publica tantum, non privata.
10. Ulque ad v. 13. An, & quando liceat privato occidere Tyrannum?
13. Qua-

13. *Qualis Juris ordo servandus, seu qua requirantur, ut licite possit ad mortem damnari, & occideri?*
ad n. 16.
16. *Vsq̄ue ad n. 20. An, & qualiter liceat occidere Reos, seu proscriptos?*
20. *Vsq̄ue ad n. 25. Leges civiles positivæ, & approbantes permittentes marito occidere adulterum, vel uxorem filiam in flagranti deprehensam iniquam?*
25. *Nulla auctoritate humana occidere licet innocentem, nisi ut se ulque ad n. 26.*
26. *Per accidens autem quandoque licet, tribus prædictis casibus.*
30. *& n. 31. Neque Princeps, vel Judex supremus.*
32. *Vsq̄ue ad n. 37. Neque Judex inferior sententiam mortis ferre potest in eum, quem privatâ notitiâ scit esse innocentem.*
36. *Vsq̄ue ad n. 40. An Civitas, vel Respublica possit occidere, vel caput mittere civis innocentis Tyranni, alias excidium minitanti?*

ASSERTIO I.

Licitum est occidere malefactores, quando eorum delicta ita merentur secundum legem DEI, rectam rationem naturalem, & maximam exigentiam boni communis Reipublicæ; idque auctoritate publica tantum, ac servato ordine Juris. Nulla autem auctoritate humana unquam licet occidere innocentem per se, sed bene quandoque per accidens. Est tota communis DD. ut patebit in applicatione.

§. I.

Licitum est occidere malefactores.

Certum de fide (contra errores Manichæorum, & Waldensium apud nostrum Alphonsi)

sum de Castro lib. contra hereses, verbo occidere)
constat apertissimis Scripturæ locis. Exodi 22.
*Maleficos non patieris vivere. Qui cojerit cum
jumento, morte moriatur: qui immolat Diis, occi-
datur.* Et ibidem occidenti furem diurnum sta-
uitur pœna homicidii, dum dicitur: *homicidium
perpetravit, & ipse moriatur.* Eademque pœna
mortis statuitur filio protervo Parentibus inobedi-
enti. *Deutr. 21.* Et filix in domo patris forni-
canti. *Deutr. 22.* Atque in nova lege Apostolus
ad Rom. 13. De Principe sæculari loquens ait:
*DEI Minister est tibi in bonum. Si autem ma-
lum feceris, time: non enim sine causa gladium
portat, DEI enim Minister est vindex in iram ei,
qui malum agit.* Ratio autem naturalis manifesta
est: quia non potest esse illicitum, quod omnino
est necessarium ad vitam hominum sociale, seu
politicam, & quietam, conservandam: sed tale
certè est punitio sceleratorum, etiam per mortem;
ergo &c. Nam cum primùm homines in vitæ so-
cietatem coeunt, ipsa naturalis ratio à DEO indita
dicat ut Princeps vel Magistratus tanquam Ca-
put communitatis jus habeat singulos de Repu-
blica delinquentes puniendi, etiam morte, si opus
sit. Communitas enim ita se habet ad singulos
homines, sicut se habet homo quisque ad membra
sua: atqui homo, licet non sit dominus membro-
rum suorum, sed custos, si tamen aliquod mem-
brum corpori noxium esse incipiat, secundùm
ipsam rectam rationem illud abscindit, & tollit,
ita permittente DEO, ne totum corpus pereat;
ergo

ergò eadem ratione Magistratus, licet non sit dominus vitæ, & mortis singulorum hominum, rector, & custos; tamen recta ratione è medio tollit eos, qui Reipublicæ noxii esse comperiuntur: ipsa ratione, & lege naturali licitum debet esse malefactores occidere; sed nimirum, ut notanter dicitur:

- 4 *Quando eorum delicta merentur secundum Legem DEI* (qui solus absolutus dominus vitæ, & mortis ipsemet in quibusdam casibus positive constituit, ut locis Scripturæ citatis constat) *secundum rectam rationem, & maxime exigentiam communis boni.* Gravitas enim peccati merendam pœnam mortis mensurari debet, non tantum ex natura, & malitia peccati secundum se, sed etiam, & maxime quidem, ex inordinatione periculo, & detrimento boni communis Reipublicæ. Qua ratione leges militares severissimæ justæ tamen sunt, v. g. ut neglecta custodia, forsitan levis, exigua inobedientia, vel offensa in officialibus &c. morte puniantur: quia ex ejusmodi delictis, etsi de se levibus, gravissima tamen mala exitui causari possunt. Eademque ratione justificari comprobantur Leges civiles, speciatim Carolina de furibus Reipublicæ perniciosis suspensio mandatis. Sicque explicari potest Scotus noster *dist. 15. q. 3.* absolutè negans, justam esse legem de fure occidendo.

- 5 Nam valdè notandum est, quòd furtum dupliciter considerari possit: I. Nudè secundum se, quatenus est præcisè læsivum boni privati alterius.

nimirum ablatio rei alienæ invito Domino: & hac ratione verissima est Sententia *Scoti*, furtum justè morte puniri non posse; cum inæqualis sit omnino compensatio pro re ablata temporali auferre ipsam vitam, quæ est bonum altioris ordinis, & prætio inæstimabile: atque ita cum *Scoto*, sentiunt gravissimi; *DD. Alensis Sylv. Alphonsus à Castro*, dicens, oppositum esse nimis crudele. *Scotus lib. 5. de justit. q. 3. ar. 3. §. in 4. argum.* Ubi reprehendit *Baldam*, tanquam auctorem occisionis furum, & dicit, quod tempore *D. Thomæ* (qui ab eo citatus ipse hanc sententiam insinuat) simplices fures non occidebantur, cui Doctor ferè fuit contemporaneus: Et favent leges moderni temporis, quibus saltem ob primum furtum sine effractione factum nemo occiditur. II. Furtum considerari potest: ut circumstantionatum, & quatenus est læsivum boni communis, vel etiam vitæ proximi: quatenus scilicet est conjunctum, aut cum invasione, & voluntate directa, vel indirecta occidendi (qua ratione ipsa lex divina *Exodi 22.* permittit impunè occidi furem nocturnum: quia præsumitur, quòd, qui de noctu furatur, occideret sibi resistentem, si posset, ait *Scotus loco cit.*) aut cum damno, & detrimento Reipublicæ, & boni communis, quatenus nimirum ex furtis, præsertim repetitis, sequitur perturbatio pacis communis, gràvia pericula, damna, præjudicia innocentium &c. Et hujusmodi circumstantiis cum furto conjunctis licitè secundum rectam rationem occiduntur fures, & consequenter justè feruntur leges

de

de furibus occidendis. Neque hoc negat Scotus, nam contra
sed potius supponit, ut ex contextu patet. Atque cepti
hinc facilis est responsio ad ea, quæ Adversarius iussit occi-

6 *Obijciunt:* Præceptum illud negativum, *Non occi-*
des: universale est, & absque exceptione in quibus
malefactorum, saltem furum: ergo &c. *Confirmatur:* D. August, cit. lib. I. de Civitat. DEI cap.
21. disertè dicit. *Hoc præceptum, Non occides,*
generaliter intelligendum est de omni occisione huma-
nis, illis solum inde exceptis, quos DEUS in
lege lata, vel expressa revelatione particulari iussit
occidi. Sic Augustinus: ergo illi, quos DEUS
non iussit occidi (prout reverà nullibi iussit occidi
fures) non possunt hæc pœna justè puniri.

7 *R.* Illud præceptum universale intelligendum
esse universaliter de omni occisione injusta tantum,
qualis est hominis innocentis quavis auctoritate
ritate: aut etiam nocentis auctoritate privata
meram vindictam; sine dubio non comprehendit
occisionem injusti aggressoris cum moderata
inculpata tutela. Quomodo & illud præceptum
universale. *Non concupisces rem proximi:* de concupiscentia
injusta tantum, seu desiderio iniquo modo habendi rem
proximi intelligendum est; minimè verò de concupiscentia
iusto modo, & desiderio rem proximi habendi
secundum omnes. Ad confirm. *R.* Omnes malefactorum
factores tales Republicæ perniciosos (quales
verà sunt etiam fures) ab illa lege universaliter
Non occides, exceptos esse in ipsa lege divina
naturali, quæ dicit, sceleratos esse puniendos.

nâ condignâ à legibus statutâ, maximè autem ex-
cepti sunt illi, quos DEUS speciali lege positiva
jussit occidi, aut etiam speciali revelatione jube-
ret occidi, prout jussit Abraham filium suum Isaac,
quamvis innocentem.

§. III.

Idque auctoritate publica tantum.

Ta cum S. Thoma 2. 2. q. 64. a. 3. omnes una-
nimiter docentes, extra casum necessariæ de-
fensionis (de qua infra) Inemini licere privata au-
thoritate aliquem occidere, quantumvis nocen-
tem malefactorem. Et docet etiam D. Augustin.
lib. 1. de Civit. DEI, cap. 29. inter alia dicens :
*Qui sine aliqua publica auctoritate maleficum oc-
cidit, velut homicida judicabitur, & tantò am-
plius, quantò sibi potestatem à DEO non concessam
usurpat.* Ratio communis suprâ indicata est :
quia non licet occidere malefactorem, nisi ob bo-
num commune ; sicut non licet amputare mem-
brum, nisi ob salutem totius corporis : atqui pro-
curatio boni communis pertinet ad potestatem pu-
blicam, quæ est in Principe, vel Republica, non
autem ad civem privatum : ergo ad solam auctori-
tatem publicam pertinet occidere malefactores.
Urgentior autem, & potissima ratio desumitur ab
inconveniēti maximo : quia multò graviora da-
mna advenirent Reipublicæ, si quilibet posset esse
Judex in propria causa, & nullo juris ordine ser-
vato, sententiam etiam mortis ferre, & exequi
in malefactores : tot enim essent Judices absoluti,
THEOL. MORAL. PARS V. H quot

quot cives; quod maximè repugnat politicae civitati, & Communitati humanae. Ad hoc etiam constituuntur Judices in Republica, ut ipsi, quam communes, & publicae personae sine metu judicare possint, quae à singulis judicari possunt, maximè in gravissima causa sanguinis. Horrendum est vel cogitare solum gravissima delicta oritura, si ea facultas cuilibet privato vel solo anno permetteretur. Unde etiam quamvis, si homines non essent adunati in una Republica, vel uno capite, sed singuli homines, vel saltem familiae seorsim, & independenter haberent, tunc quilibet homo, vel quaelibet familia haberet jus, & potestatem vindicandi, ac puniendi injuriam sibi illatam ab aliis, etiam morte, si ita exigat secundum rectam rationem: Eò tamen ipso, quò convenirent in unum ad faciendam Communitatem, seu Rempublicam, non possent retinere illud jus, seu potestatem illam, sed etiam rationem damnorum inde emergentium Communitati ipsi; nam Communitas ipsa (est persona politica) habet jus procurandae publicae quietem, & tranquillitatem per media necessaria: ex his autem unum, & maximè necessarium est, quod membra privata, & particularia personae, sive familiae, non exerceant propriam auctoritatem potestatem istam, ex cujus usu omnia turbarentur. Quòd si quandoque Respublicae Magistratus, vel Minister publicus remedium non adhibeat, id per accidens est, & minus verum est, quòd in uno casu scelera impunita

ant, quam quod propter unum, vel alterum ejus-
 modi casum privatis personis, vel familiis talis po-
 testas concedatur, quæ afferret maxima pericula
 factionum, & perturbationum; & bonum, quod
 vita communis affert, maxima ex parte destrueret,
 vel perturbaret. Vide plura, & pulchra apud Lu-
 go tom. 1. de Juslit. disp. 10. Sect. 2,

Dices: Quomodo ergo Moyses Exodi 2.
 occidit Ægyptium, qui Hebræum vexabat, cum
 adhuc privatus nondum publicam auctoritatem
 haberet? varii varia respondent: sed facile dici
 potest, fuisse causam justam occidendi Ægypti-
 um, ut Hebræum innocentem ab alio injustè per-
 cussum defenderet: quod omnibus jure natura
 licet cum moderamine inculpatæ tutelæ, ut suo
 loco videbimus.

Dubium incidens.

An liceat privato occidere Tyrannum.

Tyrannus invasor domini alieni pro tem- 10
 pore, dum actu invadit dominium, Re-
 gnum, Principatum, justè, & licitè à quovis priva-
 to occidi potest. D. Thomas lib. 2. de Regimine
 Principum cap. 6. Cajetanus, Scotus, Filliucius tra-
 ctatione 28. cap. 1. num. 14. aliisque citt. Diana
 s. tr. 4. Resolut. 21. Ratio est: Quia talis est
 hostis inferens injustum bellum Reipublicæ: qui-
 bet autem subditus potest, & debet injustam vim
 Reipublicæ illatam repellere; adeoque, quod
 solum expeditissimum est, ipsum Tyrannum, bel-
 lum, & vim injustam inferentem occidere; idque

non tam propria autoritate privata, quam auctoritate publica totius Reipublicæ in id confectis, facere censetur: ergo &c.

II R. II. Tyrannum in valorem domini, post tempore possessionis jam comparatæ, & aliquod diu retentæ, adhuc à privato posse occidi; si dum tyrannicè gubernat, & aliter non potest publica à tyrannide liberari, etsi probabiliter ceant D. Thomas, Cajet. Sorus, cit. meritò tamen hanc sententiam suspectam, & nemini jure commendam censent Filiucius cit. num. 15. *Alii alique cum Diana cit.* eò quòd nemo à potestate ne deijci debeat, nisi priùs à Judice audiat, & judicetur; & res tanti momenti publicum iudicium postulans privato cujusvis iudicio concedendum non sit: nisi in ultima necessitate, cum aliud medium non superesset. Quo sensu illam sententiam interpretatur Azorius tom. 2. lib. 11. cap. 9. 10.

12 R. III. Tyrannum verò non invasione, sed usurpatione tantum, qui scilicet sit verus, & legitimus dominus Regni, vel Reipublicæ, sed tyrannicè gubernet, omnia referens in suum modum cum detrimento, communi vexatione, & oppressione subditorum &c. occidere privato modo licet, nisi in casu, quo quisvis iniustus in valorem vitæ, vel rerum suarum, occidere potest per defensionem inculpatæ tutelæ. *Omnia definitum in Concil. Constantiensi ff. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.* damnatur articulus iste Joannis Hufs: *Quod tyrannus licitè potest a quocunque subdito interfici.*

Ratio est: quia verus dominus non admittit dominium ex sua malitia, & tyrannide; sed in tali casu recurrendum est ad superiorem tyranni, si habet, aut ad iudicium publicum totius Communitatis; ergo, De quo Juristæ.

§. III.

Et servato juris ordine.

Saltem substantiali: ut nimirum concurrentibus **13** quatuor ad substantiam iudicii requisitis, Iudice, actore, reo, & causa, crimen verè morte dignum, sit omnino manifestum, vel confessione rei debite cognitum; adeoque adsit accusatio, & testimonium; citetur, & audiatur reus: & tandem latà sententià executio demandetur justitiæ ministris, concessò tamen occidendo spatio percipiendi Sacramenta necessaria, nisi forsitan gravius urgeat periculum. De his Juristæ: nobis innuisse sufficiat. Unde neque Princeps supremus occidere potest reum ob crimen omnino occultum, utpote sibi soli cognitum (præsertim si in foro externo probaretur innocens) regulariter loquendo. Uti cum *Pet. Navar.* & aliis rectè probat *Tamburinus lib. 6. Decal. c. 1. §. 4. n. 18.* Ratio est: quia Princeps jurisdictionem fori externi tantum habet, ad quod non pertinent omnino occulta, quæ probatione externa carent. Deinde de jure naturæ est, quòd reus audiatur in sui defensionem, quod non potest fieri, nisi per probationes externas ab ipso reo adducendas. Denique si nemo potest proximum dif-
 H 3 famare

118 *Traët. V. in V. præceptum Decalogi. Cap. II.*
famare de crimine omnino occulto, quanto magis
ob id poterit eundem occidere?

14 Dixi autem *regulariter loquendo*: poterit
ita fieri in casu, quo instaret aliquod magnum da-
num Reipublicæ, aut alterius, aut ipsius Principis
sed tunc reducitur res ad defensionem necessariam
in culpa tutelæ, etiam privato licitam.

15 Cæterum supremus Princeps, cum possit
sperare in iuribus positivis, poterit quoque
istam causam reum mortis condemnare non solum
omni illo ordine juris utpote I. Si delictum
non sit notorium: tunc enim non tenebitur
& audire reum, vel testes: prout fit in proscriptis
Bannitorum. II. Quando grave imminet periculum
Reipublicæ, nisi executio statim fiat; ut fit
timor rebellionis, vel turbationis in Republica
III. Quando adest periculum fugæ ejus, qui
gravi scelere reus est &c. IV. Denique an
Princeps supremus habeat potestatem aliquem
dendi, vel morte condemnandi more belli sine
ne summario quidem processu, sed statim,
continenti; negat cum multis Lugo *tom. 2. de
disput. 37. sect. 5. n. 52.* Concedit autem
liter in aliqua urgente casu Lessius *lib. 2. c. 1.
n. 96.* E. G. Regem posse sine judiciali strepitu
cidere occultum adulterum, qui vim Regiam
ferret, solusque Rex id sciret; quia sic Regi
ad Regiam infamiam evitandam. Sed certe
hic casus, utique liciturus potest reduci ad de-
fensionem necessariam in culpa tutelæ: est enim
lis adulter verus aggressor regis famæ, & hoc

Unum & alterum dubium magis practicum hic explicandum venit.

Dubium primum.

DE

Occisione Bannitorum, seu proscriptorum.

Resolutio 1. Licitus & justus est mos, malefactorum Reipublicæ perniciosos fugitivos proscribendi, eosque occidendi omnibus facultatem præbendi, etiam propositò præmiò occisionis. Communissima DD. tam Theol. apud. Laym. l. 3. de just. tract. 3. p. 3. c. 2. n. 3. quam Juristarum omnium apud Clarum lib. 5. Sentent. verb. homicidium n. 66. Ratio est: quia maximè interest Reipublicæ de malefactoribus, vel hostibus perniciosis poenam mortis sumere: cum autem id fieri nequeat, postquam reus aufugit, vel comprehendi nequit, nisi publica cuilibet eos occidendi facultas concedatur, justè Magistratus talem facultatem quandoque concedere poterit; atque ut eò efficacius fiat, etiam proponere præmium occisuro: vel etiam immunitatem à pœna, si ipse occisor etiam malefactor Bannitus, vel proscrip-tus sit, ut mos ubique receptus est. Quamquam rectè moneat Molina tract. 3. disp. 7. Quod id rarò, & ob gravissimam causam eveniat, ob gravia incommoda: & maximè quòd tales sine Sacramentis in peccatis mortalibus pereant ex improvise.

Talem ergo proscrip-tum cuilibet sæculari privato interficere licet, etiam per insidias, seu prodito-

H 4

dito-

ditoriè, si aliàs commodè non possit ob periculum
 ex resistentia. *Ratio est*: quia tunc per sententiam
 1 proscriptionis Magistratus quilibet constituitur
 minister justitiæ. Unde vera omnino est sententia
 communis DD. contra Clarum *cit. n. 71.* Prosc
 ptum contra talem aggressorem non posse se
 fendere vi, ipsum occidendo, vulnerando: quod
 talis aggressor velut minister justitiæ constituitur
 jus habet illum occidendi; consequenter prosc
 ei injuriam infert resistentendo. *Non enim est per
 defendendi facultas, ubi offendendi est data libe
 ras,* ajunt DD. in L. I. C. Quando licet unicuique
 sine iudice se vindicare. Et alioquin sequeretur
 cessariò, licere etiam reo condemnato publico
 ctiores, vel carnifices occidere pro tuenda vita
 atque adeo dari posse bellum ex utraque parte
 solutè justum, seclusâ ignorantia, *contra omnia*
 18 III. Ut tamen omnino licita sit ejusmodi pro
 ta occisio proscriptionis, aliqua requiruntur condi
 nes: I. Ut fiat bono Zelo publicæ justitiæ, ac bono
 communis; non odii, vel vindictæ privatæ causa.
 II. Ne fiat durante justa appellatione. III. Excipi
 di sunt parentes, liberi, uxor, & alii, qui prosc
 alere tenentur jure naturæ, quod non potest tolli
 jus humanum civile: non ergo licet filio occidere
 Patrem proscriptionis, nisi is publicus esset hostis
 Reipublicæ, aut aliàs perniciosus, & aliter hoc
 lum averti non posset, *ut notant DD. Clarus
 Laym cit.* Quamvis absolutè licere doceat
 tholus, & alii apud Diaziam p. 3. *resolut. 41.* IV.
 sint tantum intra, & non extra territorium Mag
 stratus

stratus, vel Principis proscribentis, secundum communem, & veram sententiam Theologorum, Sylv. Armilla, Sa, Azorii, Tolet. aliorumque cum Laym. cit. num. 3. Et sumitur ex L. ult. ff. de jurisdictione omnium Judicum, & c. 2. de Constitut. in 6. Ubi notant DD. communiter, quod nullus iudex aut Magistratus jus dicere, aut sententiam exequi possit extra territorium suum: adeoque neque contra proscripsum sententiam iustitiae exercere poterit extra fines territorii sui, nisi de expressa, vel rationabiliter praesumpta licentia Domini, vel Magistratus alterius territorii, & consequenter vi proscriptionis nemo poterit proscripsum interficere extra terminos proscribentis. Contrarium tamen docet communis Juristarum Clarus, Grassis, Prosper Farinacius, & alii quos refert, & sequitur Diana p. 5. tract. 4. resolut. 24. quem vide.

IV. Denique si non sint legitime proscripti, sed solum notorii rei, graffatores, regulariter non possunt occidi, ne a satellitibus quidem eos capere volentibus, solum ex eo, quod ipsis resistent (nisi urgerentur ad necessariam sui defensionem, ipsimet occidendi ab illis, nisi praeveniendo occidant) nec possunt tunc Iudices facultatem concedere, ut ipsos occidant, quia nondum sunt convicti, nec condemnati de crimine capitali. Dico autem regulariter: nam propositis sex conditionibus posse occidi, bene docet Farinacius apud Dianam p. 8. tract. 7. resolut. 44. quem Lege.

H 5

Dubi-

Dubium alterum.

D E

Occisione adulteri, vel adultera in flagrante

20 **L** *Ege Casarea in ff. & Cod. diversis locis factas fit & marito occidendi adulterum cum uxore deprehensum in flagrante in propria domo & patri occidendi filiam deprehensam in adulterio simul cum adultero in propria, vel foci domo, tamen, ut utrumque occidat; nam si uni v. g. occidat, jam reus erit homicidii. Dubitatur, an leges istæ sint justæ, etiam pro foro conscientia: & que ut hoc dubium resolvatur.*

21 *Quæstio est: An leges istæ sint permittentes in foro interno seu non punientes in foro externo (quæ quidem modum sunt leges permittentes lupanaria, & opus est ad majora mala evitanda) an verò sint positivè approbantes, sic ut maritus, vel Pater auctoritate Legum publicæ fiat velut minister, & executor justitiæ ad morte puniendum talem in flagrante crimine deprehensum, sicut modò dictum est, sic occisores Bannitorum? si ita fit, maritus, vel Pater etiam in foro conscientia:, licitè occidet talem adulterum vel adulteram: atque ita esse docent Patres Juristæ cum Julio Claro *lib. 5. sentent. S. de homicidio à n. 48.* Et probabile, vel saltem non improbabile, censent aliqui Theologi apud Sanchez *l. 10. de matr. disp. 8. n. 37.* Lugo *tom. 1. de peccatis disp. 10. Sect. 3. n. 85.* Contrarium tamen absolute docent Theologi ferè omnes, & Juristæ communiter apud eosdem: nimirum Leges permittentes in foro interno, minimè verò approbare, & reddere licitam*

foro conscientiae ejusmodi sævam executionem, seu occisionem adulteri, vel adulteræ. Pono ergo breves resolutiunculas.

Prima: Iniquæ sunt leges civiles, si concedant positivè, & approbativè facultatem marito occidendi adulterum; aut Patri occidendi filiam adulteram cum adultero. Significatur *c. Inter hæc* 33. q. 2. Et D. August. *lib. 2. de adult. conjug. c. 15.* Et comunissima DD. cum S. Thoma *in 4. dist. 37. q. 2. art. 1.* contra Clarum *cit. n. 50.* Nam ab Alexandro VII. in terminis damnatur hæc propositio 19. *Non peccat maritus occidens propria auctoritate uxorem in adulterio deprehensam.* Et Ratio est: *Quia non est singulis concedendum, quod per Magistratum publice potest expediri,* Regul. juris 136. ff. *Et inauditum, ac non scondemnatum (nisi in vasorem) à privato occidi nulla equitas patitur.* l. 2. ff. ad legem corn. de sicariis, l. ult. C. de malef. & mathem. Et maximè legi Charitatis Christianæ repugnat, hominem adeò imparatum, & impenitentem, utpote actu peccato mortali incumbentem subito occidi absque urgente necessitate: & quænam hic necessitas fingi possit? Unde etsi maritus esset ipsemet Judex, & propriam uxorem, vel filiam cum adultero inveniret, adhuc non posset absque peccato ipsos ibi occidere, sed deberet servare juris ordinem, ut legitimè puniantur: sicut enim Judex non potest committere alteri marito, ut sic statim occidat non servato juris ordine; sic nec sibi potest eam licentiam assumere: eadem enim inconvenientia sequerentur.

Secun-

- 23 *Secunda:* Justae tamen sunt ejusmodi leges permittentes negativè tantum, quatenus eo casu poenam homicidii remittunt, & actionem tam civilem, quam criminalem excludunt contra talem occisorem: idque partim ob circumstantiam atrocis injuriæ, & justissimi doloris, ac vehementissimae passionis pro amentia quasi reputatae, ut habetur *si adulterium. S. Imperator ff. ad leg. Juliam de adult.* Partim etiam ab absterrendos homines à commine adulterii. Qua ratione etiam sacri Canonis excommunicationis sententiam ab eo removen- qui in Clericum cum uxore, matre, sorore, vel filio turpiter inventum, violentas manus injecerit, & verò *1. de sent. excommunicat.* Et cum Molin docet Laym. *cit. c. 2. num. 4. fine.* Rationem dicit Gloss. *ibid. v. turpiter.* Quia justum dolorem com- pescere difficillimum est. Attamen talis adhuc peccat mortaliter, eritque irregularis ex delicto.
- 24 *Tertia:* Talis ergo ita deliberatè, & maxime cum proposito quaesita occasione, vel studio procuratè occidens uxorem, vel filiam adulteram, vel adulterum, in foro conscientiae peccat mortaliter, & tenetur ad restitutionem debitam ex homicidio illicito ob rationes supra datas: idque tam in flagranti crimine deprehendens, quam postea, ante sententiam Judicis: post tamen sententiam latam à Judice, qui talis institueretur voluntarius Minister justitiae posse sine peccato occidere, docent *Sorus, Covarr. Med. Azorius, Fillucius cit. n. 17.* Verùm id non est consulendum, cum proclivè sit, ut maritus v. g. potius occidat in vindictam, & odium, quam in

Zelo justitiæ: atque ut uxor deinceps detestetur
maritum ob tantam commissam, etsi permissam, cru-
delitatem.

§. IV.

*Nulla autem auctoritate humana licet occide-
re innocentem per se, sed bene quandoque
per accidens.*

Certissimum est, nunquam licere occidere inno- 25
centem per se directè intendendo, & volendo
ejus occisionem in se, quavis auctoritate huma-
na, ob quamcunque etiam urgentissimam causam.
Omnes cum S. Thoma q. 64. art. 6. Constat
ex universali præcepto divino Exodi 23. *Inson-
tem, & justum non occides: quia averfor impium.*
Prohibetque ipsum jus naturale, quo potestas
gladii tradita est Magistratibus adversus eos, qui
malè agunt, & non contra innocentes. *Ratio com-
munis est: Quia vita hominis est sub dominio so-
lius DEI: quare sicut homo non potest eam sibi
tollere sine jussu DEI; sic multò minùs alterius, qui
minus jus in ipsum habet. Duo permolesta dubia
hic occurrentia, mox dabo inferiùs.*

Occidere autem innocentem per accidens præ- 26
ter intentionem, & indirectè, nimirum directè, &
in se nullo modo volendo, vel intendendo ipsam
occasionem, sed solum aliam actionem justam, cum
qua tamen per accidens conjungitur occisio inno-
centis; quia nimirum actionem justam exercere
non potes, nisi simul præter intentionem tuam
occi-

occidendo innocentem: hoc quandoque ex gravissima causa licere etiam omnes consentiunt.

Casus autem sunt:

27 **P**rimus: In bello justo cum justa victoria obtineri non potest, nisi simul cum nocentibus occidantur innocentes, ut in explosione tormentorum contra urbem, vel navem, subversione turrium, conflagratione tectorum &c. licite sic fit. Communissima cum Molina *tom. 2. disp. 1. §. 1. Lessius, Laym. Lugo cit.* Ratio est: Quia sic bellantes occidunt infantes physice, non tamen consentunt occidere moraliter, & humano modo cum occiso minimè sit intenta, sed pure & pure permessa; quippe merè per accidens conjuncta cum alia actione justa gravissimi momenti. Ut minimè liceret bellantibus occidere infantes, filios, amicos hostium in castris fortè habitos eo fine, ut pro liberandis filiis obsessi se dederent: Quia si occiderent directè innocentes (licet eorum occidendo ad alium finem ordinetur) vide Lugo *cit. disp. 1. §. 4. & 5.*

28 **S**ecundus: Quando injustum aggressorem, vel occisurum, vis occidere cum moderamine inculpatae tutelae; is autem protegat se, opponendo tibi infantem, vel hominem innocentem, si aliter eum ferire non potes, licite poteris eodem ictu sclopeto vel gladii infantem, vel innocentem simul & hostem ferire: uti contra paucos aliquos docet *communis DD. Pet. Navar. Less. Lugo cit.* Ratio est: quia talis utitur jure suo ad necessariam defensionem.

defensionem dirigendo ictum gladii, vel sclopeti directè adversùs injustum aggressorem vitæ suæ: per accidens autem est, quòd in illo spatio intermedio etiam innocentem ab aggressore objectum feriat, propter quem salvandum in tanta propria necessitate non tenetur abstinere ab illa actione justâ per se directè ordinatâ ad solam justam, ac sui necessariam defensionem, ac propterea moraliter non occidit, sed solùm licitè permittit simul fieri occisionem innocentis.

Tertius: Similiter, si equo vectus fugias inimicum te occidere volentem, & in via arcta necessariò conculcandus sit ibi jacens dormiens, claudus, infans, adhibitâ omni circumspectione, & cautelâ, ne noceas, quam pro tempore, & loco poteris, licitè cursum urgebis, per accidens permittendo conculcationem, & mortem innocentis. *Ita contra Pet. Navar. Sylv. Turriannum, aliòsque docet communis DD. Cajetanus, Corduba, aliisque cit. Lessius, Laym. Lugo cit. Tamb. lib. 6. Decal. c. 1. §. 1. n. 13.* Ratio est eadem: Quia actio illa per se ordinatur ad salvandum vitam tuam: necessariâ fugâ, minimè verò occidendum innocentem: uteris enim jure tuo naturalissimo, fugiendo per viam publicam pro salvanda vita tua: per accidens autem est, quòd sequatur damnum alteri, quod nullo modo intendis, & cum æquali extremo tuo damno nullatenus teneris impedire. Quòd si tamen infans ille conculcandus non esset baptizatus, ideòque æternùm damnandus poenâ scilicet damni, lege Charitatis tenereris fugiens cursum

29

cursum sistere: quia charitas obligat ad praeterdam salutem aeternam proximi vitae propriae aequali necessitate, juxta communem doctrinam Charitate. Tandem principaliter, an, & qualiter liceat procurare abortum foetus etiam jam animae pro servanda vita corporali praegnantis, vide dicta p. 4. de Sacram. c. 4. Restant modo dubia applicanda supra indicata, sanè valde controversa

Dubium primum.

Quid in Judicio publico.

30 **Q**Ueritur an Judex, vel Princeps licitè possit sententiam mortis ferre in eum, quem prioris notitiâ certò scit innocentem esse; qui tamen in judicio externo secundum allegata, & probata cens, & reus mortis probatur. E. g. Ipse Judex vel Princeps occultè interfecit Titium, qui adulterium commisit cum uxore magnatis absentis imprægnata cum ingenti infamia, dedecore, scandalo &c. sed Cajus propter aliqua indicia vehementia suspectus, vel infamatus tandem secundum legitimas probationes de eo crimine convictus fuit: aut metu torturae falsò confessus, uteritne licitè Judex, vel Princeps eum mortis damnare? Variè r.

31 I. Certissimum videtur, quod ipse Princeps vel Judex supremus non possit, sed teneatur innocentem liberare. *Ratio facilis est:* Quia Princeps potest dispensare in lege, quâ jubetur de iudiciis procedi secundum allegata, & probata ergo non habet causam damnandi innocentem

Quòd si subesset periculum scandali, quòd reus tantorum scelerum non puniatur, facile avertet Princeps; poterit enim palàm, etiam, si opus sit, cum juramento pronuntiare, ac testari, sibi perspectam esse hominis innocentiam; nec erit periculum scandali contra Principis imperium; qui etiam certò nocentes subinde misericorditer à morte liberare consuevit. Quæstio ergò, & difficultas tota est de iudice inferiori, qui hac dispensandi facultate non gaudet, sed ex officio procedere debet.

II. Certum itidem est, quòd Iudex quoque inferior debeat adhibere omnem possibilem industriam, omnemque, ut ajunt, movere lapidem, quo impediatur hujusmodi innocentis condemnationem ad mortem; utpote impediendo, ne testes contra ipsum deponant, diligentius eos examinando, monendo Principem de innocentia hominis, aut causam ad ipsum remittendo: imò & deponendo officium Judicis, si absque gravi damno suo possit; & denique si possit, clam aperiendo carcerem, ut innocens reus fugiat &c.

III. Tandem si hæc omnia nihil proficiant, instetque Princeps, ut justitia fiat, & juxta allegata, & probata procedendo sententia feratur, jam iudicem inferiorem licitè posse, & debere innocentem condemnare, docent sanè gravissimi DD. S. Thomas 2. 2. q. 67. art. 2. Cajet. Bann. Aragonius, Quia Prætor, Valentia aliisque congestis Sanch. lib. 2. cons. 1. dub. Ratio tota est: quia jura præcipiunt, & probat Iudex puniat eum, qui secundum allegata, & probata reus mortis invenitur. Et bonum publicum

exposcit, ne juris ordo pervertatur, nève judicium
 detur occasio, ut etiam nocentes liberent, sub præ-
 textu, quòd eos innocentes esse privato sciunt.
 Addunt aliqui: hoc non esse occidere directè,
 tantùm indirectè; quia nimirùm Judicis intentio
 est servare ordinem juris, & bonum commune, non
 autem hominem occidere. Confirmantque exem-
 plis occisionis indirectæ innocentis, modò sup-
 à nobis concessis. Fateri cogor, sententiam esse
 probabilem, saltem extrinsecè ob autoritatem
 tantorum Doctorum: mihi tamen intrinsecè, in
 lo modo probatur. Itaque

34 IV. Dico simpliciter non licere. *Ita Pet. A-*
var. Rosella, Angelus, Sa, aliisque cit. Lessius
 2. c. 29. de justit. num. 84. Lugo tom. 2. de ju-
 disp. 37. Sect. 4. Tamburinus lib. 6. Decal. c. 1.
 4. n. 12. Ratio fundamentalis, & solidissima
 quia non licet hominem innocentem occidere
 per se directè, secundùm omnes: atqui in propo-
 sito verissimè occidetur innocens per se directè,
 non indirectè tantùm (ut suprà quidam volu-
 cùm & ipsa actione externa directè tendatur
 mortem hominis innocentis, & non in aliquid
 ud (prout in exemplis suprà admissis patuit)
 nihil aliud hic directè & per se intendi possit.
 enim? Ipse ordo juris servandus ad bonum com-
 mune secundùm præscriptum Sacrarum Legum
 ajunt. *Contra:* Jura cùm præcipiunt, ut
 procedat, & puniat secundùm allegata, & præ-
 semper loquuntur de judice regulariter se habere
 cui nimirum regulariter non constare solet de

licto rei, nisi per allegatas probationes: de Judice vero innocentiam rei certò cognoscente (qui casus est rarissimus) nunquam agunt ullibi. Certè etiam Leges universaliter damnant eum, qui alienum rapuit, non tamen propterea damnant eum, qui per justam compensationem v. g. alienum accepit: licet enim id Jura non exprimant, semper tamen id à jure naturæ exceptum esse intelligimus. Et similia sexcenta in jure reperies. Idem omninò vides esse in proposito.

Sed neque bonum publicum ita disposuit. Juris enim ordinem non pervertit, qui contra jura non agit: atqui nullum est jus contra certò innocentem. Deinde majus est malum, vel semel innocentem occidi, quàm aliquoties nocentem liberari; illud enim damnum irreparabile est: hoc autem à Principe, vel Republicæ facillè revocari potest providendo Judices verè justos. Denique magis favet publico bono, populum scire, leges semper innocentem undecunque repertum incolumem servare, quàm scire, eas concedere, imò præcipere, ut vel semel occidatur homo ab eo, qui ipsum innocentem certò novit.

Cæterum, cum agitur de causis civilibus, vel pœnis, aut mulctis modici ponderis, omninò concedendum videtur, posse, & debere Judicem infirmo-riorem ex scientia publica secundum allegata, & probata damnare eum, quem privatâ scientiâ scit esse innocentem, quando nimirum urget jus, nec alia via liberandi suppetit, juxta suprâ dicta. Ita enim clare statuitur *e. Pastoralis, de Officio Judicis delega-*

132 *Traſt. V. in V. Præceptum Decalogi Cap. II.*
delegati. Ubi tamen expreſſè agitur de his cauſis
civilibus, Eccleſiaſticis, ut conſtat ex caſu textus
minimè verò de cauſa ſanguinis. Ratio diſcrimi-
nis magna eſt: quia cauſæ civiles, utpote frequen-
tiſſimæ alioquin facilè turbarent Tribunalia, &
ſemper ſecundùm allegata & probata procedant
inſuper habitâ notitiâ privatâ Judicis. *Accedit*
quòd cives privati in his civilibus cenſeantur
dere juri ſuo propter majus Reipublicæ bonum
qualis ceſſio juris non poteſt præſumi in cauſa ſan-
guinis, cùm agitur de ipſa vita, quippè cujus homo
non eſt dominus, ſed cuſtos, & uſuarius tantùm.

Dubium alterum.

Quid urgente Tyranno?

36 **Q**uid ſi Tyrannus perſequens civem innocen-
tem intentet perdere totam communiatem
aliquam urbem comburere, cives omnes occide-
re &c. niſi mittatur ad ſe caput civis illius innocen-
tis, aut is à civibus occidatur, aut occidendus
extradatur: poteritne Reſpublica illum civem
nocentem occidere, aut occidendum Tyranno
dere?

37 *Reſolutio prima.* Reſpublica non poteſt
civem innocentem occidere, nec conſequenter
civiſi caput Tyranno mittere. *Communiſſima,*
tra paucos aliquot. Ratio clara eſt: quia hoc
directè occidere innocentem quod intrinſecè
lum nullâ unquam cauſâ neceſſitatis excuſari,
cohoneſtari poteſt. Verùm quidem eſt pro
vanda vita hominis licere abſcindere membra

non tantum morbidum, ac noxium (qua ratione etiam licet occidere malefactores Reipublicæ perniciosos) sed etiam membrum sanum: ut si incendium, vel naufragii submersionem aliter eluctari non possis, nisi abscindendo manum, vel pedem fortè ligatum, licitè sic facies: non tamen eadem ratione licet occidere innocentem civem, seu membrum sanum Reipublicæ ob ipsam totam Reipublicam conservandam, est enim grandis disparitas inter membra corporis naturalis, & politici: quia corpus naturale, seu totum suppositum hominis habet jus utendi membris suis in suam utilitatem principaliter, membra enim sunt principaliter propter corpus, non vice versa; neque membra seorsim spectata habent aliquod jus, vel utilitatem ullam per se intentam absque ordine ad corpus totum & suppositum, ut ex se patet; quare merito & recta ratione abjicitur membrum, etsi alioquin sanum pro tuenda salute totius corporis. At verò Respublica, seu corpus politicum non habet jus utendi membris suis, nempe civibus in suam utilitatem principaliter; hoc enim esset jus domini respectu mancipii; neque cives principaliter sunt propter Respublicam, sed vice versa, Respublica est propter cives, eorumque utilitatem per se intentam, & procurandam principaliter: civesque seorsim habent suum jus, & utilitatem propriam per se intentam: quare neque pro conservanda tota Communitate licet directè occidere civem innocentem: esto ad eum finem Respublica possit, eis etiam invitis auferre sua bona temporalia: quia in bona

134 *Tract. V. in V. praeceptum Decalogi. Cap. II.*
temporalia civium in ordine ad bonum communi
conservandum Respublica habet verum jus, ut
ut vocant, dominium altum; nullum verò omni-
jus habet in vitam civium innocentum. Vide
optimè de Lugo *disp. 10. Sect. 1.*

38 *Secunda:* Respublica eo casu non tantum
testi illi civi innocenti praecipere, ut seipsum
Tyranno (cùm is ipse civis innocens ex lege
ritatis teneatur se morti exponere pro averte-
extrema Reipublicae necessitate) sed etiam
illum civem innocentem Tyranno extradere;
que ejus mortem permittere. *Ex communi*
Laym. Tamb. ll. cc. Ratio est: quia jam hoc
est directè occidere innocentem, sed ad summum
indirectè: nec est positivè cooperari ad injustam
occisionem innocentis, sed est eam solum per-
tere gravissima urgente & excusante necessitate.
Nam actio illa tradendi innocentem Tyranno
est ex se intrinsecè mala, sed indifferens (potest
enim etiam fieri ad aliquem finem bonum, &
malum) esto ea actione Tyrannus abusus sit
injustam occisionem: quam malitiam non re-
tur Respublica impedire cum tanto, & extremo
suo incommodo: ergò poterit illum tradere
Tyranno, permittendo mortem ejus propter
necessitatem: quemadmodum propter eandem
necessitatem potest cives suos periculo mortis
ponere ad defendendam civitatem, v. g. imper-
do, ut maneat in statione, ut pugnent, hostes
repellant, aggrediantur &c. non enim sic im-
ditur mors civium, sed justa defensio: esto

accidens, & præter intentionem sequatur mors eorum.

Tertia: Quòd si denique civis ille innocens nollet obedire Magistratui præcipienti, ut se pro bono communi Tyranno tradat, aut sui traditioni pertinaciter repugnaret: jam justè eum Respublica occideret in pœnam inobedientiæ in re justa, & gravissimâ, jam enim verè evaderet ut nocens, & ut talis, non ut innocens, occideretur. *Communis DD. apud cit.* At, quid si is reaueret tradi ob hoc ipsum quia vellet potiùs à sua Republica interfici aliqua morte mitti, gladio v. g. quàm à Tyranno morte crudeli: possètne tunc licitè occidi à Republica? Id nobis cogitandum relinquit Tamburinus *cit. c. 1. §. 1. n. 13. in fine.* Relinquo & ego vobis. Cogitare tamen ego adhuc posse occidi sub hac conditione, si nolit se tradere Tyranno pro re communi, ad quod aliàs ex Charitate per se teneretur: stante enim hac conditione adhuc occideretur ut nocens. Sed salvò meliori iudiciò.

SUBSECTIO.

De

Irregularitate ex defectu lenitatis in Justitia publica.

SUMMARIUM.

- 40. Irregularitas generatim quid, & quotuplex.
- 41. & 42. Ex justitia publica in causa sanguinis tantum, scil. mortis, vel mutilationis effectu secuto.
- 44. & 45. Non aliàs, vel ex alio actu quocunque judiciali.
- 46. & 47. Irregularitatem ex defectu lenitatis incurrit I. Omnis Juxta Pontifice inferior, Laicus, Clericus

Princeps, Episcopus &c. Sententiam mortis ferat
vel etiam ferri jubens, aut ei ferenda auctoritate
præstans suâ præsentia. II. Ejus Assessores, & Con-
siliarii, & III. Omnes justitiæ ministri, etiam
cellites.

48. Non verò eam incurrunt. I. Principes etiam Ecclesiastici, si jurisdictionem hanc temporalem ad capitalium sanguinis delegant.
49. II. Aut reum, etiam Clericum, ante degradatum, post statim saculari tradunt.
50. III. Nec Doctores, Professores, Concionatores, Confessarii, docentes, vel dicentes: crimen esse non dignum &c.
51. IV. Imò nec etiam quando Confessarius urget Judicem ut fungatur suo officio; hortatur reum, ut crimen fateatur, justitiæ acquiescat. Secus si crimen confessum revocare non permittat, vel dissuadet.
52. Quando dictam irregularitatem incurrant accusator vel tradentes reum &c. &
53. Usque ad n. 60. Quando, ac quibus casibus non incurrant, & qui non?
60. Usque ad n. 64. Quando, & quinam testes eam incurrant, & qui non?
64. Usque ad n. 68. Quinam ministri processûs & executionis eam incurrant?
68. Usque ad n. 73. traditur Regula Antiquorum, quibus censeantur directe & proximè cooperantes ad evadendam mortem, ideòque irregularitatem incurrere, & quinam remotè tantum, ideòque non incurrere.
73. Usque ad n. 85. Traditur & declaratur Regula generalis mitior Recentiorum.

40 **I**rregularitas generatim est impedimentum canonicum, & inhabilitas ad Sacros Ordines suscipiendos, & exercendos, seu in susceptis ministrandum. Duplex est, & ex defectu, & ex delicto, de quibus sequens.

bus suo loco. Irregularitas ex delicto homicidii incurritur ex omni, & solo homicidio injusto, de hac cap. seq. Irregularitas ex defectu lenitatis incurritur ex omni homicidio, etiam justo publica auctoritate facto. Dicitur autem irregularitas ex defectu lenitatis, seu mansuetudinis CHRISTI, cum enim omnes Sacri ordines ordinentur ad ministerium, & Sacrificium Missæ, necesse est, sacris ordinibus initiatos, & in Sacris ministrantes repræsentare personam CHRISTI, indecens autem est, ut is, qui voluntariè hominem occidit, seu injustè, repræsentet personam CHRISTI Agni mansuetissimi, pro nobis Divino Patri oblatus: talis enim non tam Christum, ejusque Passionem repræsentat, quàm ejus occisores, ut notat Navar. c. 29. n. 218. & plures rationes assignans Filiucius Tractatione 19. c. 9. Hic ergò solum agendum de irregularitate ob defectum lenitatis ex justitia publica: de aliis consequenter in sequentibus.

Resolutio Summaria.

EX justitia publica in causa sanguinis, scilicet 41
mortalis, vel mutilationis effectu secuto, irregulares fiunt. 1. Ipse Judex, ejusque assessores, vel consiliarii ad decernendam sententiam. 2. Accusator, vel denunciator. 3. Testes. 4. Ministri processus 5. Minister executionis. 6. Et universaliter omnes per se directè, & proximè cooperantes ad infligendam, vel notabiliter accelerandam mortem rei, saltem si sint ministri Justitiæ, & ex officio agentes. Totum verè constat ex c. aliquantum dist. 50. & aliis

& aliis locis infra allegandis, & communi DD patebit. Percurramus breviter singula. Pro omnibus tamen semel pro semper notandum, quod dictum est, irregularitatem hanc non incurri,

42 I. *In causa sanguinis, mortis, vel mutilationis.* Nam causa sanguinis ex usu loquendi significat causam mortis quomodolibet infligendam, etiam sine effusione sanguinis. Hinc si feratur sententia aliquo supponendo, præfocando, submergendo, veneno, fame, aut aliter sine effusione sanguinis occidendo, erit vera causa sanguinis. & inde irregularitas. Idemque dicendum, si Judex aliquem condemnat ad durum carcerem in pane arcto, & carceris brevi, unde consideratis circumstantiis ei mortis citius acceleranda sit, eâ securâ, erit irregularis Judex, ut cum aliis notat Tamb. *hic tract. de Irregularitate c. 15. §. 10. n. 7.* hinc enim carceres humidi, subterranei in Jure prohibentur, & non conceduntur, quando quis per sententiam iudicis ad mortem sensim oppetendam condemnatur, ut notat Farinacius *q. crim. 27. n. 95. §. 194.*

43 II. Ad causam sanguinis irregularitatem in seipsum spectat etiam mutilatio alicujus membris alicui à Judice, & justitiæ ministris illata, secundum sacros Canones. Verum de hac mutilatione etiam modius dicam simul *cap. 2.* Nam quocumque membris alicui injustè mutilando alterum, vel seipsum, erit irregularis ex delicto, eodem modo etiam Judex minister justitiæ justè alterum mutilando, erit irregularis, scilicet, sit irregularis ex defectu lenitatis.

44 III. Secusâ ergo morte, vel mutilatione,

erit causa sanguinis, nec ulla incurretur irregularitas ex ulla sententia, vel actu judiciali, etiam in criminalibus: ut si feratur sententia condemnans ad triremes, ad perpetuos carceres, ad fustigationem seu virgationem, etiam usque ad sanguinem, sine tamen periculo mortis, non erit causa sanguinis, nec inde irregularitas; & à fortiori nec in aliis poenis sine sanguine inflictis. Additur denique

IV. *Effectu secuto*: Nisi enim certò secuta sit ipsa mors, vel mutilatio rei, nulla erit irregularitas in Judice, vel ullo ministro justitiæ, *omnium consensu*. Quod si dubitetur postea, an mors secuta sit, dicam commodius *cap. seq.* cum de irregularitate ex delicto longè frequentiori; eadem enim ratio erit de hac irregularitate ex defectu lenitatis in justitia publica, in bello justo &c. Jam breviter lustremus personas.

§. I.

Judex, ejusque Assessores, vel Consiliarii.

OMnis Judex Pontifice inferior (excipitur solus summus Pontifex, qui ipsemet supremus Legislator, non est subditus Juri Canonico, quo per Prædecessores Pontifices imponitur irregularitas, cum non habeat imperium par in parem) sæcularis, Ecclesiasticus, ordinariam, vel delegatam potestatem habens hic comprehenditur, cum eadem sit ratio de omnibus. Id tamen discriminis est inter Judicem laicum, & Clericum: quòd Laicus solummodò incurrat irregularitatem sibi pro eo statu parùm noxiam: cæterum justè damnando benè agit, imò